

1

2

Osmé výjezdní zasedání archeologů Národního památkového ústavu

Archeologové z Národního památkového ústavu (NPÚ) se setkali na osmém výročním výjezdním zasedání, a to 27.–28. dubna 2017, tentokrát v Lannerově domě v Telči. Na organizaci se podíleli Pavel Macků (NPÚ, ÚOP v Telči) a Jan Pařez (NPÚ, GnŘ). Jednání vedli Martin Tomášek (NPÚ, GnŘ) a Jaroslav Podliska (NPÚ, ÚOP v Praze).

Na úvod seznámil M. Tomášek všechny účastníky s programem zasedání a omluvil paní generální ředitelku, Ing. arch. Nadu Goryczkovou, která se vzhledem k jiným povinnostem nemohla jednání zúčastnit. Nastínil také personální změny v NPÚ.

Úvodní blok zasedání pokračoval přednáškou *Archeologie kraje Vysočina*, kterou přednesl P. Macků. Zaměřil se na památkový fond v kraji, vyzdvihl nutnost spolupráce s dalšími oprávněnými organizacemi a důležitost přednáškové, výstavní, edukační a popularizační činnosti. Tyto aktivity bude podporovat i jako nově jmenovaný ředitel NPÚ, územního odborného pracoviště v Telči.

Poté se M. Tomášek vrátil k obecným otázkám směřování NPÚ a archeologie. Přiblížil i mzdové, personální a finanční záležitosti týkající se všech zaměstnanců NPÚ. Dále se zabýval novým památkovým zákonem a problémy při jeho schvalování. Konstatoval, že archeologie je čím dál více vnímána jako nedílná součást celku NPÚ, jako důležitá složka poznání památkového fondu, a vyzdvihl nutnost konstruktivní komunikace s garanty národních kulturních památek a s celým odborem péče o památkový fond.

J. Podliska poté navázal informacemi týkajícími se programu vědy a výzkumu a jeho plnění v roce 2016; provedl bilanci odborného snažení archeologů NPÚ a jejich výstupů za šest let trvání institucionální podpory Dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumné organizace (DKRVO). Výzkumný cíl *archeologie* je po ce-

lou dobu trvání členěn do tří základních tematických pilířů: nové historické prameny k dějinám území ČR, průzkum a vyhodnocení archeologického potenciálu vybraných památkových území a objektů ČR, dále terénní identifikace a dokumentace archeologických lokalit a konečně aplikace poznatků do památkové praxe a nových dokumentačních metod (např. LIDAR). Detailnější rozbor aktivit oboru v roce 2016 přinesl zjištění, že do výzkumné činnosti bylo celkem zapojeno na 50 odborných pracovníků z devíti pracovišť NPÚ. Z 58 plánovaných výstupů se většinu podařilo splnit, při evaluaci výsledků byly komisí oceněny především výstupy archeologických atlasů; na druhou stranu stále přetrvávají problémy se včasnou publikací v odborném tisku. Pozitivní však je, že zájem o účast v DKRVO má v NPÚ stoupající tendenci. V krátkém přehledu byla také podána informace o aktuální účasti archeologů NPÚ v projektech vědecko-výzkumného charakteru (NAKI, GAČR, ArchoMontan). Věda a výzkum na úseku archeologie představují po statutární činnosti klíčový segment pracovní náplně zaměstnanců NPÚ.

Dalším projednávaným tématem byla změna financování vědy a výzkumu, kterou navrhla Rada vlády pro vědu a výzkum. Do konce května 2018 bude nutné zformulovat představu archeologů NPÚ o základním koncepčním materiálu týkajícím se vědy a výzkumu v NPÚ. Tím budou nastaveny hlavní pilíře oboru a jeho étos. V roce 2017 byla jmenována pracovní skupina pro tvorbu koncepce vědy a výzkumu, která má za úkol shromáždit vize a informace k jednotlivým tematickým okruhům. Velice důležitá je mezioborová spolupráce.

Následovala diskuse k probrané problematice. Pozitivní bylo konstatování, že obor archeologie se v poslední době snaží postupovat jednodušeji. Z toho vyplývá i snaha o častější setkávání archeologů ze všech regionů České republiky, v současné době především kvůli chystané koncepci oboru archeologie NPÚ, vycházející z nové Koncepce NPÚ na léta 2016–2021. Navazovala debata o reflexi minulé koncepce a rozsahu nové.

Obr. 1. *Jednání 8. výjezdního zasedání archeologů NPÚ ve dnech 27.–28. dubna 2017. Foto: Jan Pařez, 2017.*

Obr. 2. *Účastníci zasedání před Lannerovým domem v Telči. Foto: Jan Pařez, 2017.*

Diskuse poté pokračovala tématy, která jsou pro archeologickou památkovou péči zásadní – byla vyzdvížena úloha metodického vedení a zaměření pozornosti na témata, která byla dosud zanedbávána, například dějiny oboru. Národní památkový ústav je jedinou a klíčovou institucí zabývající se památkovou péčí „*an sich*“, a jeho úkolem je tedy shromažďovat veškeré informace. V celém průběhu diskuse její účastníci apelovali na potřebu kompaktnosti oboru archeologie v NPÚ, týmového ducha a spolupráce s dalšími složkami uvnitř i vně instituce.

Poté M. Tomášek referoval o potenciálu nového komplexu budov v pražském Veleslavíně, o který NPÚ usiluje. Jednou z variant využití objektu je vybudování nového depozitáře archeologických nálezů nejen pro ÚOP v Praze, ale i pro celé Čechy.

Závěrečná dopolední diskuse se věnovala především koncepci oboru archeologie v uplynulých letech a prokázala, že archeologie si postupem času získala své nezpochybnitelné místo v památkové péči a také že památková archeologie musí mít cíle (koncepci), jimiž garantuje svou činnost.

Odpolední tematický blok nesl název *Koncepční priority oboru archeologie a jejich naplňování*. Zahájil jej J. Pařez příspěvkem *Prostředky na záchraně archeologické výzkumy v rozpočtu NPÚ, vyhodnocení jejich využití v roce 2016*. Shrnul průběh čerpání prostředků na záchraně archeologické výzkumy v uplynulém roce a upozornil, že podrobné informace lze nalézt ve Výroční zprávě NPÚ. Nastínil také plán využití financí na záchraně archeologické výzkumy na rok 2017. Poté se vyjádřilo každé pracoviště, jež se podílelo na čerpání financí v roce 2016.

3

Obr. 3. Renata Tišerová referuje o naplňování evidence archeologických nálezů NPÚ. Foto: Jan Pařez, 2017.

M. Tomášek spolu s J. Pařezem pokračovali příspěvkem *Pravidla čerpání účelové dotace MK ČR v roce 2017, řídicí dokumenty a rozdělení prostředků na rok 2017*. Oproti minulým letům totiž došlo ke změně – prostředky byly dány přímo do rozpočtu NPÚ. Tato rozpočtová položka byla definována jako „Finanční prostředky alokované na záchranné archeologické výzkumy NPÚ“. Během příspěvku zaznělo upozornění, že ve shodě s rozpočtovými pravidly neexistuje možnost, jak nechat pracovat archeology mimo NPÚ samostatně; za vše ručí NPÚ v rámci obecných pravidel hospodaření (včetně oznámení o zahájení výzkumu, podání zprávy o jeho výsledcích a zajištění uložení archeologických nálezů). Prostředky musí být využity smysluplně a ve shodě s jediným konkretizovaným účelem dotace. Diskuse pak připomněla nový způsob spolupráce ve veřejných zakázkách: tzv. horizontální spolupráci, která se dosud neuplatňovala. Mezi tématy diskuse se objevil i přetrvávající problém s umístěním nálezů, které má vždy na starost NPÚ. Dále se hovořilo o možnosti případného využití prostředků záchranných archeologických výzkumů pro rok 2017 na zpracování starších výzkumů a likvidaci následků živelných pohrom a poškození archeologických lokalit, způsobených kromě přírodních katastrof také například lesní činností nebo tzv. detektoráři. Závěr diskuse byl věnován personálním otázkám a konkrétním případům, ale i problematice předávání archeologických nálezů do muzejních sbírek a konzervaci nálezů z depozitáře.

J. Čáni poté v přednášce *Stav on-line aplikace SAS ČR v kontextu integrace v IISPP a AMČR*, kterou připravil spolu s J. Ambrožovou, Z. Petříkovou, J. Pařezem a L. Militkou, hovořil o postupu prací na aplikaci a jejím propojení s ostatními systémy. Nastínil zájem o regionální správcování a souvislosti s plánovaným Registrem archeologických zásahů. Následně se věnoval nutnosti napojení Státního archeologického seznamu ČR (SAS ČR) na Památkový katalog a Metadatační systém (MIS). Zabýval se otázkou, jaký

stupeň ochrany požívá konkrétní záznam nebo jeho část v SAS ČR. Dále byly řešeny stupně památkové ochrany území s archeologickými nálezy, „ÚAN“ (kulturní památka, ochranné pásmo). SAS ČR je zaměřen na širokou veřejnost, každý občan ČR může do systému zadat archeologickou památku, ale slouží zejména veřejné správě. Navíc skýtá i další možnosti, mj. vytípení oblastí, které nejsou územím s archeologickými nálezy. V daných souvislostech se diskutovalo i o nutné spolupráci s Archeologickými ústavy AV ČR a jejich úskalích. Následovala delší debata týkající se Archeologické mapy ČR (AMČR), systému pro správu dat o terénních výzkumech, který však není určen pro širokou veřejnost.

V dalším příspěvku *Naplňování evidence archeologických nálezů NPÚ* otevřela R. Tišerová téma naplňování základní evidence mobiliárních fondů. Témata prvního dne zasedání rezonovala i při večerní diskusi a při prohlídce města Telče.

Druhý den zasedání zahájil M. Tomášek příspěvkem *Naplňování mapy AMČR* a navázal tak na téma ze čtvrtečního odpoledne. Kromě připravovaných dohod mezi NPÚ a Archeologickými ústavami AV ČR zmínil otázku zveřejňování a autorských práv. J. Podliska pokračoval otázkou archivace dat a jeho navazující přednáška nesla název *Problematika zveřejňování informací o nálezevém fondu*. Diskutovalo se o zveřejňování částí či celých nálezevých zpráv, o zjednodušování metodiky jejich vkládání. Všichni účastníci si připomněli skutečnost, která byla součástí jejich práce již dříve, a sice že jejich snažení vždy směřuje k veřejnému zájmu.

J. Podliska rovněž informoval, že 20. dubna 2017 proběhlo pracovní kolokvium na téma zveřejňování informací z archeologických terénních výzkumů odborné i širší veřejnosti, pořádané územním odborným pracovištěm NPÚ v Praze (M. Tryml a J. Podliska) a Archeologickým ústavem AV ČR, Praha, v. v. i. Kolokvium se zabývalo zejména otázkami publikace polohy archeologických lokalit a výzkumů a zpřístupňování původní terénní dokumentace (nálezevých zpráv, fotografií, plánů, leteckých snímků) prostřednictvím webové aplikace. Setkání bylo zorganizováno v souvislosti se spuštěním informačního systému Archeologická mapa ČR. Informace z kolokvia byly zveřejněny na internetu.¹ Během jednání převládal názor, že je třeba v maximální míře šířit výsledky výzkumů, ale zazněly i příspěvky z opačného názorového spektra. Téma komunikace s veřejností a systémový přístup k ní je stále důležitým a v archeologické obci poměrně kontroverzním tématem. Důležitou součástí kolokvia bylo shrnutí pohledů do zahraničí.

Na téma zveřejňování informací navázal poté J. Pařez referátem týkajícím se komunikace s veřejností a popularizace. Mluvil o tom, jak veřejnost archeology a archeologickou péči vnímá, zda vystupovat jako ce-

lek, nebo jednotlivá pracoviště v rámci NPÚ. Podrobněji se zabýval Mezinárodním dnem archeologie a zasadil jej do kontextu akcí popularizace vědy v ČR i ve světě. Shrnul možnosti, které oboru tato akce poskytuje. Česká republika patří ke špičce zemí, které se Mezinárodního dne archeologie již několikrát rokem účastní. Apeloval proto na kolegy z ostatních pracovišť NPÚ, kteří se do akce ještě nezapojili, a vyzdvihl práci těch, kteří tak učinili. Program je zaměřen většinou na dětské návštěvníky, nicméně oslovit je možné i dospělé, a tím rozšiřovat povědomí o archeologickém prostředí v ČR – jako příklad lze uvést krátké přednášky v budově Filozofické fakulty UK v Celetné ulici v Praze, nazývané „Archeologické jednohubky“.

J. Podliska poté předložil návrh tvorby plánovaných publikací pro veřejnost. Půjde o propagaci oboru směrem k veřejnosti a bude třeba najít kompromis mezi popisnou, odbornou a čtenářsky vděčnou formou. Poté vyzval k publikování zajímavých informací z oblasti archeologických památek na stránkách klubového časopisu KČT *Turista*. Pro odborníky zde vzniká prostor pro prezentaci oboru širší veřejnosti.

Po skončení zasedání proběhla exkurze na zámek Telč a do nově zrekonstruovaného domu významného českého památkáře P. Jerieho.

Během celého telečského setkání byla probírána zásadní témata spadající do kontextu památkové archeologie. Ať už bylo v diskusích odpovězeno na otázky řešených problematik, či, jak tomu tak většinou bývá, vyvstalo mnohem více otázek a nejasností, lze se shodnout na tom, že diskuse vedla k zorientování se v různých přístupech na jednotlivých pracovištích. Oborová diskuse je totiž zásadním krokem k propojení jednotlivých pracovišť a vytvoření společných nevyhnutelných postupů, díky nimž lze vystupovat jako jednotná instituce. Protože pouze jednotný postup může zvyšovat důvěryhodnost archeologie v NPÚ.

Stanislava KUČOVÁ; Jan PAŘEZ

■ Poznámky

1 Informace o kolokviu jsou dostupné na adrese: <http://www.archeologickamapa.cz/?page=zverejnovani>, vyhledáno 6. 2. 2018.